Elçin

GÖLGE

Hikâyeler

Türkiye Türkçesine Aktaran:
Azad Ağaoğlu

ÖTÜKEN

ELÇİN (Elçin İlyas oğlu Efendiyev); Çağdaş Azerbaycan edebiyatının önde gelen isimlerinden, hikâye, eleştiri, senaryo, tiyatro yazarı. 13 Mayıs 1943'te Bakü'de doğdu. Babası İlyas Efendiyev de (1914-3 Ekim 1996) Azerbaycan'ın şöhretli yazarlarındandır.

Elçin, orta tahsilini Bakü'de yaptı. Azerbaycan Devlet Üniversitesinin dil ve edebiyat fakültesinde öğrenim gördü. Bilim heyetinin kararıyla Azerbaycan İlimler Akademisi Nizami Dil ve Edebiyat Enstitüsü'ne asistan olarak kabul edildi.

1968'de Sovyet Yazarlar Birliği'ne üye oldu. Azerbaycan Yazıcılar İttifakı'nın idare heyeti sekreterliğinde, "*Edebiyat ve İncesanat*" (güzel sanatlar) gazetesinin redaksiyon heyetinde görev aldı. Ülke dışındaki Azerbaycanlılarla kültürel ilişkileri yürüten "Vatan Cemiyeti" başkanı oldu. 1993'ten beri Azerbaycan hükümetinde Başbakan Yardımcısıdır.

İlk hikâyesi 1959'da yayımlandı. 1970'te "Azerbaycan Bedii Nesri Edebi Tenkitte" adlı tez çalışmasıyla filoloji (dil ve edebiyat) doktoru oldu. Aynı zamanda Bakü Devlet Üniversitesi'nde edebiyat nazariyeleri profösörüdür. Elçin'in hikâye ve romanları başta Rusça, Almanca, İngilizce, Fransızca, Macarca, Arapça, İspanyolca, Farsça ve Türkiye Türkçesinde olmak üzere dünyanın belli başlı dillerinde yayımlanmıştır. Kendisi de diğer dillerden çeşitli eserleri ana diline çevirmiştir.

Bir çok ödül kazanmıştır. Azerbaycan hikâye ve romancılığı hakkındaki tenkit yazısı "*Drujba Narodov*" (Halklar Dostluğu) dergisince 1973 yılının "en güzel makalesi" seçilmiştir. Hikâyeleri 1982'de Sovyet Yazarlar Birliği'nin, yine 1982'de "*Nedelya*" haftalık dergisinin, 1983'te "*Literaturnaya Gazeta*"nın ve 1977 ile 1984'te "*Smena*" dergisinin mükâfatlarına layık görülmüştür.

Eserlerinden, bugüne kadar Türkiye'de Ötüken Neşriyat tarafından yayımlananlar şunlardır:

Şuşa Dağlarını Duman Bürüdü (1994), *Ölüm Hükmü* (1996), *Mahmut ile Meryem* (1997), *Ak Deve* (1999), *Sarı Gelin* (2003), *Gümüş Beyazı Karavan* (2006), *Kırk Ambar* (2010).

İÇİNDEKİLER

Gölge/ 9

•

Kaşçey'in Akıbeti/ 35

•

Kırmızı Karanfiller /
Pera Palas Oteli'nde Kaldı/ 73

•

Kurt Ailesi/ 99

•

Karabağ Şikestesi/ 120

•

Bayraktar/ 154

•

Gece Pencereden
Görünen Dağlar/ 221

GÖLGE

I

…SONRA yine Şah Dut'un gölgesini anımsadı ve yine, son zamanlarda kim bilir kaçıncı kez artık, anıları elinin ulaşamadığı, sesinin gitmediği kadar geride, ilelebet mazide kalmış olan çocukluğuna götürdü kendisini: Köy çocuklarıyla beraber bağrışa çağrışa, haldır huldur Şah Dut'un birer ağaç gövdesi kalınlığındaki dallarına tırmanır, karınları şişip güçlükle nefes alıncaya kadar dut yer ve yazın o kavurucu sıcağında yine aynı Şah Dut'un serin gölgesinde yatarak hayal kurarlardı.

Şimdi, aradan bunca yıl geçtikten sonra o ilk gençlik hayallerinden bazıları gerçekleşmiştir elbette, ne var ki bu gerçekleşen hayallerin o zamanki tadı yine aynı hayal dünyasının içinde kalıvermiştir sanki. Ama neden? Bu nedenin yanıtını verecek olan Fariz Bey değil galiba, yaşamın kendisidir. Fariz Bey kendi kendine konuşuyor sadece: "Bak şimdi, Bakü'de üniversite okuyacaktın, okumadın mı? Okudun. Evlenmedin mi? Evlendin. Oğlun doğmadı mı? Doğdu. Şah Dut'un gölgesinde hayalini kurduğun şeyler bunlar değil miydi? Bunlardı. Öyleyse derdin ne?" Sonra yine kendi kendine soruyor bir kez daha: "Daha ne istiyorsun? Neden memnun değilsin?" Ve de kendi kendini yanıtlıyor: "Memnunum. Hiçbir şikâyetim yok. Hayat işte…"

Fakat bu yanıt baştan başa şikâyettir zaten ve Fariz Bey de bunun gayet iyi farkındadır. Yine gün ışığı gibi ayan beyan bir mesele ortadadır: Bu iç sorular ve yanıtlar 25-30 yıldan beridir var zaten, fakat bunların Fariz Bey'e verdiği acının son günlerde artmış olmasının nedeni Jean Baptiste Eiffel'in Nobel Ödülü almasıdır.

Dört gün önce tüm dünyadaki ve bu arada Azerbaycan'daki ajanslar da tükürüğü farmakoloji alanında devrim yaratan "Cucurbita pepo L." adlı örümceği buluşuyla Fransız bilim adamı Jean Baptiste Eiffel'in Nobel Ödülü aldığı haberini duyurdu.

Bu çok acı bir haberdi elbette.

Haksızlığı yüzünden bunca acıydı.

Haksızdı, çünkü dünya zaten haksızlık üzerine kuruluydu ve Fariz Bey buna kesinkes emindi.

Bunun su götürür bir yanı da yoktu.

Bugüne kadar hep böyle olmuştur, bugün böyledir, bugünden sonra da hep böyle olacaktır.

Mesele şu ki entomoloji tarihinde "Cucurbita pepo L." örümceğini ilk kez, tamı tamına 21 yıl önce, yani 1991'in 23 Ağustos Cuma günü Fariz Bey bulmuştur ve o tarihte yeryüzünde böyle bir örümceğin mevcudiyeti Jean Baptiste Eiffel'in aklının ucundan dahi geçmiş olamazdı.

Jean Baptiste Eiffel sözde yeni bulduğu örümceğe "Cucurbita pepo L." adını vermiştir. Fariz Bey yabancı sözlüklerden bunun "balkabağı" anlamına geldiğini öğrenmiştir. Kanatlarının sarı rengi dolayısıyla olacak, Jean Baptiste Eiffel örümceğe böylesine romantik bir ad vermiştir.

Fariz Bey romantik biri değildir ve Jean Baptiste Eiffel'in romantik örümceği gerçekte Fariz Bey'in "Propellere F."sidir.

Fariz Bey'in karısı Kübra Hanım bir defasında şöyle dedi:

- Allah kısmet etse de Alattin'in lambası elime geçse, cinden ne isterim, biliyor musun?

Kübra Hanım Alattin'in lambasını kitaplardan öğrenmiş değildir, çünkü kitap okuyacak zamanı ve şevki yoktur zaten. Ama sabahtan akşama kadar ev işi yaptıktan sonra akşam televizyonun önünde uyuklaya uyuklaya film seyrettiği sırada Alattin'in lambasını ve Cin'i görmüştür. Kübra Hanım'ın lambadan çıkan o gudubet Cin'le arkadaş olduğunu, her gece uykuya dalmadan önce Cin'i gözünde canlandırarak evin tüm eksiğini teker teker Cin'den istediğini, Cin'in de bu istekleri hemencecik gerçekleştirdiğini, karısının işte böylesine tatlı hayallerle uykuya daldığını Fariz Bey bilmiyor pek tabii.

Kübra Hanım yine:

- Biliyor musun? diye sordu.

Fariz Bey cevap vermezse karısının tekrar soracağını bildiğinden:

- Hayır, dedi.

- Bulsana bakalım. Bulabilir misin?

Fariz Bey:

- Bulamam, nereden bileyim ne isteyeceğini, dedi. Ki hakkı var, karısının Cin'den ne isteyeceğini Fariz Bey bilemez, çünkü Kübra Hanım bir sürü şey isteyebilir pekâlâ.

- Cin'den… Kübra Hanım'ın gözleri parladı ve söyleyeceği şeyin etkisini arttırmak amacıyla bir süre sustuktan sonra devam etti: Cin'den evimizi tamir etmesini isterdim!

Kübra Hanım öyle bir çalımla söyledi ki bu sözü, Cin kadının istediğini yapmış, Fariz Bey'in on beş sene bekledikten sonra 1975'te Sovyet hükümetinin kentin yeni kurulan mahallesinde verdiği ve o günden itibaren hiç tamirat görmemiş olan üç odalı betonarme evini tamir edivermiştir sanırdınız.

Kübra Hanım kocasının pantolonunun yan cebinde de, arka cebinde de ne kadar parası olduğundan elbette haberdardır ve bu yüzden içten içe neler çektiğini bir kendisi, bir de Allah biliyor. Ama kocasının gücünün yetmeyeceği bir şeyi hiçbir zaman istemiş değildir ve zaten kocasından hiçbir beklentisi de yoktur.

Günün birinde Kübra Hanım yine şöyle dedi:

- Yeva'yı tanırsın, yan bloktaki komşumuzu. Mürsel Ağayeviç'in karısını işte…

O sırada mevsim yaz olduğundan Fariz Bey'in gözünde hemencecik eski bir hasır silindir şapka canlandı, çünkü uzun boylu ve zayıf bir adam olan Rusça öğretmeni Mürsel Ağayeviç yazın hep hasır silindir şapkayla dolaşır ve şapkanın önünü kuş gagası misali gözünün üstüne indirirdi. Diğer mevsimlerde ise hasır silindir şapkanın yerini yıllardan beri şeridi tuz bağlamış olan emektar süet şapka alırdı. Oturdukları binadaki herkes Mürsel Ağayeviç'i iyi tanırdı, çünkü kendisi, binadaki herkesin çıkarlarını büyük bir dirençle savunan tek kişiydi. Yani doğalgaz ya da elektrik kesildiğinde, asansör çalışmadığında, fareler çoğaldığında yahut başka bir sorun ortaya çıktığında Mürsel Ağayeviç şikâyet dilekçeleriyle yetkili kurumlara başvurur, talepte bulunur, televizyon kanallarını çekime davet eder, gazetelere yazarak yetkilileri ifşa eder, kısası, yalnızca kendisinin ve ailesinin değil, binadaki herkesin hakkını arardı.

Kübra Hanım tekrar sordu:

- Değil mi?

Fariz Bey yanıtladı:

- Tanırım.

- Ne yapmışlar, biliyor musun?

- Bilmem.

- Biliyor musun? Kübra Hanım yine söyleyeceği şeyin etkisini arttırmak amacıyla bir süre sustu, sonra devam

etti: Dairelerinin tamiratını kendileri yapmaya başlamışlar. Düşünsene!

Kübra Hanım bu haberi verdiği sırada oğulları Mürşit her zamanki gibi gazete okumakla meşguldü, nitekim hâlen de okuyordu. Ne var ki o sırada henüz Hollanda konusu yoktu ortada ve Mürşit dünyadaki ekonomik durumla da ilgilenmiyordu. Kübra Hanım'ın lafını duyunca gözlerini gazeteden ayırarak dikkatlice annesinin yüzüne baktı ve kadın aceleyle:

- Kendileri işte, yani karı koca ikisi, yani Yeva'yla Mürsel Ağayeviç, diye ekledi.

Mürşit yine gözlerini gazeteye indirdi ve Kübra Hanım rahat rahat anlatmaya devam etti:

- Zor bir şey değilmiş. Çimentoyla kumu çamaşır leğeninin içinde karıp harç yapıyorlarmış, duvarın deliğini çatlağını falan sıvıyorlarmış hop diye, kuruyunca da üzerinden bir boya, tamam. Ne diyorsun?

İşte bu konuşmadan sonra Fariz Bey, dairelerini aynen Yeva'yla Mürsel Ağayeviç gibi kendi başlarına tamir edebilmek için hazırlıklara başladı. Zira dairelerinin durumu gerçekten de pek fenaydı, özellikle banyonun hali haraptı: Duvarlardaki Sovyet üretimi fayanslar yer yer kopup düşmüştü ve Fariz Bey banyoya her girişinde çocukluğunun masallarında okuduğu küp karısının dökük dişleri gelirdi aklına.

Fariz Bey'le Kübra Hanım tamirata banyodan başlamaya, daha sonra gereken malzemeyi aldıkça diğer odaları da teker teker elden geçirmeğe karar verdiler.

Dünyada adalet diye bir şey yoktur kuşkusuz, fakat bu adaletsiz dünyanın çok tuhaf işleri vardır bazen ve bu gerçeğin de su götürür yanı yoktur.

Fariz Beyler banyoda yalnızca duş alabiliyorlardı, çünkü küvetin emaye kaplaması da aynen duvardaki fayanslar gibi yer yer kabararak kopmuştu ve Fariz Bey küveti

son kez ne zaman suyla doldurarak içinde uzandığını hatırlamıyordu bile. Ne var ki o tarihî cuma gününün, yani 1991'in 23 Ağustosunun akşamında işten dönünce, sanki içinden bir ses, gidip küveti doldurarak suda uzanmasını söyledi.

Aynı 23 Ağustos günü ortalık fena karışmıştır, çünkü Gorbaçov Sovyetler Birliği'ni allak bullak etmiştir, ne var ki bu hercümerç Fariz Bey'le Kübra Hanım'ın kararını asla etkilememiştir, yani ertesi sabah kollarını sıvayarak banyonun tamiratına girişmek konusunda kararlıdırlar, zaten birkaç günden beridir Kübra Hanım yalnız başına duvarda kalan fayansları da teker teker yerinden sökmüştür ve bunların yerine yeni fayans döşemeyecek, gelecek hafta sonuna kadar sıvayla düzleştirdikleri duvarların kurumasını bekleyecek, üzerinden bir boya süreceklerdir, küvetin de eski emaye kaplamasını kazıyarak yenisini süreceklerdir, lavaboyla klozetin durumu normaldir, yani kırığı, çatlağı falan yoktur ve Kübra Hanım bunları her daim tertemiz tutmaktadır, Fariz Bey bile zaman zaman "Lavaboyla klozet bu dairede gelecek kuşakların bile işini görür" diye kendi kendine takılmaktadır.

İşte o cuma gününün akşamı Fariz Bey eski küveti ılık suyla doldurarak içine girdi, küvete uzanarak gözlerini kapattı ve yorgunluğunun vücudunu terk etmeye başladığını cismen hissetti. Ağustos sıcağı nere, Şah Dut'un gölgesinin o serinliği nere, ne var ki Fariz Bey kesinkes hatırlıyordu, bugünkü gibi aklındaydı ki, 1991'in 23 Ağustos'unda ılık küvetin içinde gözlerini kapatınca durduk yerde Şah Dut'un gölgesi aklına düştü, köy çocuklarıyla beraber duttan yedikten sonra ağacın gölgesinde yatışlarını gözünde canlandırdı ve bir yandan Şah Dut'un gölgesine ilişkin güzel anılar, diğer yandan dışarıdaki Ağustos sıcağının ve kirli havanın ardından küvetteki ılık suyun temizliği aniden bir şeylerin eşiğinde olduğunu hissettirdi Fariz Bey'e

-sezgisinin marifeti olmalıydı- ve Fariz Bey çok büyük bir olayın gerçekleşeceğini anladı.

Ve nitekim gözlerini açar açmaz o büyük olay gerçekleşiverdi: Fariz Bey o örümceği gördü, önce Şah Dut'la ilgili güzel anıların devamı gibi bir serap gördüğünü sandı.

Ne var ki gördüğü serap değil, mucizeydi, gerçek bir mucizeydi!

Bu mucizenin vücudu yemyeşildi ve yeşili pırıl pırıldı, sapsarı kanatları sıradan kanat değildi ve pervane gibi dönüyordu, topu topu üç bacağı vardı, iki tanesi iki yanından, bir tanesi de göğsünden uzanıyordu.

Yeryüzündeki bir milyon iki yüz bin haşereyi araştıran entomoloji bilimi bu örümcekten habersizdi, bu örümcek bilim dünyasınca tanınmıyordu ve Fariz Bey bundan kesinlikle emindi (tarih bunu kanıtladı da nitekim). Fariz Bey uzman bir araknologdu -ki Azerbaycan'daki bütün entomologlar aynı görüşteydi- ve araknoloji biliminin malumu olan tüm örümcekler hakkında bilgi sahibiydi.

2

Köy arası toprak yolu kullanan fazla değildi, ayda yılda bir bu yoldan bir atlı ya geçer ya geçmezdi; çünkü civar köylerin halkı otomobillere, minibüslere binerek yeni yapılan asfalt döşeli kolay yoldan gider gelirdi ve her işini de aynı asfalt döşeli yol yardımıyla yapardı, kimi satmak için şehre mal götürür, kimi bir işini yaptırmak için ilçe merkezine gider, kimi başka bir köye akraba, eş dost ziyaretine, düğüne, cenazeye falan giderdi.

Eski toprak yolun yirmi, yirmi beş metre uzağında dallı budaklı, göz alabildiğine uzanan ovada yapayalnız olan bir dut ağacı vardı. Civar köylerin halkı buna Şah Dut derdi, çünkü her yaz meyve vermeye başlayınca, neredeyse serçe

parmak büyüklüğünde dutu olurdu, aynı cinsten dut ağaçları başka yerlerde de vardı gerçi, ama Şah Dut denince herkes bu ağacın kastedildiğini anlardı.

Açıktır ki Şah Dut, insanoğlunun kendisine verdiği bu isimden habersizdi, her sene yaz başında, Haziran ortalarında civar köylerin çocukları dallarına tırmanırken, olgunlaşmış büyükçe beyaz dutları bağırışa çağırışa, itişe kakışa, açgözlülükle, avuç avuç tıkıştırırken, Şah Dut kalınca gövdesi içinde gülümserdi, çünkü çok sağlam bir hafızası vardı ve aynı çocukların babalarının, hatta dedelerinin de çocukluklarında dallarına tırmandıklarını, dutlarından yediklerini, sonra aşağı inerek dallarının gölgesi altında yattıklarını iyice hatırlıyordu ve sırtüstü yatan o çocukların fazla dut yemekten şişen karınlarına bakınca Şah Dut'un gülesi geliyordu. Şah Dut bu manzarayı öylesine severdi ki hatta kış uykusundayken bile arada irkilip uyanınca, aniden aynı manzarayı anımsayıverirdi ve kış ayazında içine bir sıcaklık akardı.

Oysa Şah Dut'un Gölge'si hiçbir şey hatırlamazdı, çünkü gölgenin ömrü gerçekte tek günlük, hatta tek günlük bile değil, tek gündüzlük ömürlerin toplamından oluşurdu, güneşin her doğuşuyla yeniden doğar gibi olur, güneşin hareketiyle beraber Şah Dut'un etrafında hareket eder, büyür, küçülürdü de bu civardan ayrılıp gidemezdi bir türlü.

Yazın köy çocukları Şah Dut'a tırmanırken, bazen çocukların gölgesi Şah Dut'un gölgesinin üzerine düşer, o gölgeyle karışırdı, sonra çocuklar çekip giderlerde ve gölgelerini de beraberlerinde götürürlerdi elbette, Şah Dut'un Gölge'si her defasında, giden çocukların gölgelerinin peşinden bakmamak için zorlardı kendini, çünkü o gölgelerin peşinden bakınca, elinde olmadan duygulanırdı, bir lokma kahır boğazında düğümlenir ve boğulacak gibi olurdu.

3

Neden bu mucizenin, koca Bakü'de araknolog Fariz Bey'in banyosunda gerçekleştiği bir sırdı elbette, kadercilik düşüncesine uzak, hayata bağlı bir adam olan Fariz Bey daha sonra aynı soruyu yüz kez, bin kez düşünmüş, ama yanıtını bulamamıştı bir türlü. Bu mucize buluşu ilk kez gerçekleştirmek vardıysa kaderinde, neden uluslararası entomoloji bilimi bundan haberdar olmadı, yani buluşu ilk yapanın Jean Baptiste Eiffel değil, Fariz Bey olduğunu kimse bilmedi? Ya da Jean Baptiste Eiffel adı entomoloji tarihine altın harflerle kazınacaktıysa zaten, neden bu mucize 1991'in 23 Ağustos'unda Fariz Bey'in banyosunda gerçekleşiverdi ilk kez?

Bu muamma sorular karşısında yıllarca kafa yorup duran Fariz Bey sonunda meseleyi yine dünyadaki ezeli ve ebedi adaletsizliğe bağlıyordu.

Ve bu adaletsizlik kendinde tam bir çaresizliği barındırıyordu.

Mutfakta kibrit kutusunu boşaltarak yemyeşil vücudu ve sapsarı kanatları olan örümceği kutuya hapsettikten sonra Fariz Bey tüm geceyi banyoyu arayıp taramakla geçirdiyse de başka bir örümcek bulamadı. Banyoda bu örümceğe ait olabilecek herhangi bir iz de yoktu. Örümcek Fariz Bey'in banyosuna gökten inmiş değildi sonuçta ya da Kübra Hanım'ın Cin'i getirmiş de Fariz Bey'in gözünün önüne bırakıvermiş olamazdı. Bunun bir yuvası, ördüğü bir ağ falan olmalıydı mutlaka. Ne var ki yuvadan da, ağdan da hiçbir iz yoktu ve muhtemeldir ki Kübra Hanım fayansları sökerken Sovyet üretimi fayanslarla beraber örümceğe ait izleri de koparıp götürmüştü.

Ertesi gün, yani banyoda tadilata başlamayı planladıkları gün tadilat işini bir tarafa bıraktılar ve Fariz Bey teker

teker odaların köşe bucağını, Kübra Hanım'ın çeyiz olarak getirdiği ve eskiyerek renklerini kaybetmiş olan mobilyaların altını üstünü aradı, fakat akşama kadar devam eden bu aramalar da hiçbir sonuç vermedi.

Mürşit evde her deliği karıştırarak örümcek arayan babasını seyretti bir süre, sonra uyumaya gitti.

Şaşkınlıktan afallamış olan Kübra Hanım, Fariz Bey'i hiç bunca heyecanlı görmüş değildi ve kanepede oturmuş esneyerek kocasının örümcek arayışını izliyordu. Kanepenin yıpranmış örtüsünün altından yaylar halka halka kabarmıştı ve Kübra Hanım bir yandan kocasını izlerken, bir yandan da soğan ya da patlıcan doğramaktan, nar temizlemekten uçları kararmış olan parmaklarını bu kabaran halkaların üzerinde dolaştırıyor, sanki yayların halkalarını okşuyordu. Fariz Bey'in o cumartesi günkü haline adamakıllı şaşırdığından, tadilatla ilgili tek kelime etmiyordu, Alattin'in lambası ya da Cin bile gelmiyordu aklına, korktuğu şey Fariz Bey'in arayışını ertesi gün yani pazar gün de sürdürmesi, dolayısıyla tadilatın gelecek hafta sonuna sarkmasıydı.

Fariz Beylerin oturdukları beş katlı bina yedi bloktan oluşmaktadır ve her blokta on daire vardır, dolaysıyla toplamda yetmiş daire yapar ve bu dairelerden herhangi birinde aynı örümcekten bulunması muhtemeldir, fakat tanık olduğu mucizenin araknoloji, hatta bütünüyle entomoloji açısından ne kadar büyük önemi haiz olduğunu bilmesine karşın Fariz Bey'in yetmiş dairenin banyosunu tek tek arayacak hali yoktur herhalde.

Aynı cuma gününün ertesinde Fariz Bey, Kübra Hanım'ın attığı fayansların hâlâ bahçede kalmış olabileceği düşüncesiyle sabahın köründe, henüz evdeki arama çalışmalarına başlamadan bahçeye indi. Fayanslar gerçekten de Kübra Hanım'ın bıraktığı yerde, bahçenin yukarı başındaki çöp tenekelerinin yanında duruyordu.

Fariz Bey fayansları tozun toprağın arasından teker teker alıp dikkatlice inceliyor, fakat hiçbir şey bulamıyordu. O sırada Rusça öğretmeni Mürsel Ağayeviç elinde kocaman hasır çantası ve kafasında hasır silindir şapkasıyla blok kapısından çıktı. Muhtemelen pazara gidiyordu, çünkü sabah erkenden pazar az çok ucuzdur hep (Kübra Hanım da pazara sabah erkenden gider). Kibar ve titiz bir adam olan Mürsel Ağayeviç komşusunun çöpleri karıştırdığını görünce gerçekten çok şaşırdı.

Fariz Bey belini doğrultarak selamsız sabahsız sordu:

- Dairenizde sarı kanatlı yeşil örümcek gördünüz mü hiç Mürsel Ağayeviç?

Mürsel Ağayeviç hasır silindir şapkasının siperliğinin altından dikkatlice Fariz Bey'in suratına baktı:

- Çto? (Ne?)

Fariz Bey uykusuzluktan ve yorgunluktan kızarmış, kapakları şişmiş olan gözlerini kırpıştırarak tekrar sordu:

- Örümcek… Üç bacağı olan örümcek… Banyonuzda…

- Örümcek mi?

- Evet.

- Bizim banyoda mı?

- Evet. Kanatları da pervane gibi dönüyor.

- Kak propeller? (Pervane gibi mi?)

Fariz Bey bir kez de Rusça onayladı:

- Da. (Evet.)

- Hem de üç bacaklı, öyle mi? -Ayan beyan incinen Mürsel Ağayeviç'in suratı bir anda kıpkırmızı kesildi.- Ben sizi efendi bir adam sanırdım. Kak vam ne stıdno? (Hiç utanıyor musunuz?) Dalga geçecek başka birini bulamadınız mı? Ben emektar bir öğretmenim!

Mürsel Ağayeviç lafını bitirince her biri bir metreden fazla olan adımlarla hızla oradan uzaklaştı ve Mürsel Ağayeviç'in örümcek konusuna bu yaklaşımı, Fariz Bey'in bü-

yük buluşu karşısında bilim dünyasının takınacağı tavrın da başlangıcı oldu.

Ve bu işin başlangıcı nasılsa, gerisi de aynı şekilde devam etti.

Fariz Bey Doğa Bilimleri Enstitüsü'nde araştırma görevlisi olarak çalışıyordu ve Enstitü Müdürü, Bilimler Akademisi Azası, daima bir toplantıya yetişme telaşında olan Nurullayev'le görüşmeğe üç gün boyunca muvaffak olamadı, nihayet dördüncü gün yine aceleyle bir toplantıya giden Enstitü Müdürü'nün önünü koridorda kesti, önemli bir buluş yaptığını, yeni bir örümcek türü bulduğunu anlattı.

SSCB genelinde cereyan eden olaylar yüzünden televizyon izleyicilerinin iyi tanıdığı biyoloji uzmanı, Bilimler Akademisi Azası Nurullayev tam anlamıyla bir tedirginlik içinde bulunuyordu o sıralar, beklenmedik siyasî gelişmelerin hızla birbirini takip edişi adamı şaşkına dönüştürmüştü ve neyin peşinden koşması gerektiğini kendisi de bilemiyordu, muhtemelen bu nedenle suratını ekşiterek:

- Vallahi çok tuhaf adamsın, dedi. Dünyanın sonu geldiğini görmüyor musun? Bu hengâmede yeni bir örümcek türü bulmanın sırası mı? Ben de seni ciddi bir adam sanırdım. Kafasını sallayarak uzaklaşırken ekledi: Bırak bunları da işine bak.

Fariz Bey arkasından sesini yükseltti:

- Benim işim bu ya zaten!

Bilimler Akademisi Azası Nurullayev içinden "Dünyanın sonu gerçekten de gelmiş galiba, Fariz bile otoriteye başkaldırıyor" diye geçirdi uzaklaşırken.

Birkaç gün sonra Fariz Bey koridorda Enstitü Müdürü'nün önünü bir kez daha kesti:

- Sayın Hocam, dedi, şuna bir bakın hele. Ve kibrit kutusunun içindeki örümceği Nurullayev'e gösterdi.